

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคโควิด-19

Educational Institution Administrators in the Era of COVID-19

โนรีณี เบ็ญจวงศ์¹ และ นิรุทธิ์ นันทมาศวังนรา²

Norinee Benchawong¹ and Nirut Nantamaswangnara²

สถาบันรัชต์ภาคย์

Rajapark Institute

Email: lux-nitta@hotmail.com

Received March 23, 2022; Revised May 6, 2022; Accepted July 15, 2022

Abstract

This article aimed to present an educational management approach to prepare for a new normal life in the era of the COVID-19 crisis. Educational institution administrators, who are considered as people who have to manage education in a new lifestyle that is different from the past, due to the environment, the epidemic situation of the coronavirus (COVID-19), until the way of life of people in society has changed to a new way. Social distance is required to wear a mask, take better care of your own health, etc. Executives must have leadership skills that are prepared to deal with changing situations, such as educational management that is in line with the new way of life, such as preparing for online teaching through various electronic devices, preparing teaching materials that are interesting and caring about current education, and managing teaching and learning management to be successful and effective. There must be joint planning from administrators, faculty members, and educational personnel in order to manage new teaching methods to be of quality and in line with the new way of life.

Keywords: Educational institute Administrators; leadership; new lifestyle; Educational Management in the COVID-19 Era

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการศึกษา ในการเตรียมรับชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ที่เกิดขึ้นในยุควิกฤตโควิด-19 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ต้องบริหารจัดการศึกษาภายใต้รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากสภาพแวดล้อมสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จนวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่ชีวิตวิถีใหม่ ต้องเว้นระยะห่างทางสังคมสวมใส่หน้ากากอนามัย ดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองมากขึ้น เป็นต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทที่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับชีวิตวิถีใหม่ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ การจัดทำสื่อการสอนที่น่าสนใจและใส่ใจต่อการศึกษาในปัจจุบัน รวมถึงต้องบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ต้องมีการวางแผนร่วมกันตั้งแต่ผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับชีวิตวิถีใหม่ (New Normal)

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา; ภาวะผู้นำ; ชีวิตวิถีใหม่; การจัดการศึกษาในยุคโควิด-19

บทนำ

การศึกษาไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญหน้าอยู่กับสถานการณ์ที่วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา และอาจจะเกิดวิกฤตการณ์ใหม่ในอนาคตซึ่งกระทบกับการจัดการศึกษาได้ ดังนั้นระบบการจัดการศึกษาแนวใหม่ จึงต้องอาศัยสื่อการสอนที่ทันสมัยในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนโดยเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสาร สองทางผ่านระบบต่างๆ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต ระบบโทรทัศน์ ระบบดาวเทียม โซเชียลมีเดีย สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่นิยมใช้กันมากที่สุดคือการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือที่เราคุ้นเคยกับคำว่า ระบบออนไลน์ ผ่านช่องทางโซเชียลเน็ตเวิร์ค (Social Network) ออนไลน์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์นับว่าเป็นวิธีที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ไม่ให้แพร่กระจายในสถานศึกษาและยังช่วยให้ลดความตึงเครียดจากสถานการณ์วิกฤติดังกล่าว จากที่กล่าวมาข้างต้น โจทย์ที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้บริหารสถาบันการศึกษา ที่ต้องแสดงศักยภาพเผชิญกับความท้าทายในการบริหารจัดการเพื่อให้ศึกษาไม่สะดุดจากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว องค์กรและสังคมโดยรวม รวมถึงการทำหน้าที่การบริหารสถาบันการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ให้สัมฤทธิ์ผลต่อไป

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา หรือที่เราเรียกว่า โควิด-19 เป็นโรคระบาดที่ก่อให้เกิดผลกระทบไปทั่วทุกมุมโลก สังคมจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมหลายเพื่อรับมือกับวิกฤตโควิด-19 เริ่มต้นจากชีวิตของคนเราที่เปลี่ยนแปลงไป หลายหน่วยงาน องค์กรต่างๆพากันปรับตัว ปรับแนวคิดและปรับวิธีการทำงานที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น จากเดิมคนทำงานมักให้ความสำคัญกับ Work-Life Balance สร้างสมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตส่วนตัวเป็นสำคัญ แต่ปัจจุบันที่เราทุกคนต่าง Work from Home จนเราต้องสร้างวินัยในการทำงาน ท่ามกลางความมีอิสระและความยืดหยุ่นที่เพิ่มขึ้นจาก Work from Home และ Work from Home เป็นสาเหตุในการปรับตัวให้คนทำงานที่บ้าน (From Home Economy) ทำให้เกิดธุรกิจ e – Commerce และการทำธุรกิจทางออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็ว ในช่วงการเปลี่ยนแปลงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา คนให้ความสนใจและมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสาธารณสุขและ

สุขภาพของตนเองกันมากขึ้น เช่น ให้ความสำคัญกับการล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัย (Mitrappan, 2020) ผู้บริหารจะต้องบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับชีวิตวิถีใหม่ อาทิ เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ อุปกรณ์การสอน การออกแบบหลักสูตรที่ต้องสอดคล้องต่อผู้เรียน การบริหารจัดการการเรียนรู้ ต้องปรึกษาหารือ วางแผนร่วมกัน (Duangchurn, 2020)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหาร (Administration)

การบริหาร (Administration) หมายถึง ศิลปะต่างๆที่ใช้ในการบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่นในการทำงานเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ (Drucker, 1954) รวมถึงการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์การเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสุขในการทำงานร่วมกัน (Sargent & Belisle, 1955) โดยกระบวนการบริหารจัดการที่จะต้องนำทรัพยากรมาใช้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงเทคนิคในการทำงาน (Gregg, 1957; Petersen, Plowman & Trickett, 1962) การบริหารเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่รับผิดชอบกับการดำเนินงานขององค์การให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ อีกทั้งการบริหารเป็นศิลปะของการทำงานและเป็นการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (The Reader's Digest Encyclopedia Dictionary, 1964) การบริหาร ได้แก่ กระบวนการการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่องค์กรกำหนดไว้ เป็นการดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายโดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ สิ่งของ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการ (Koontz, 1972; Dale, 1973) การบริหารเป็นเทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารคนและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ดำเนินงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าประสงค์ อีกทั้งความสำคัญของการบริหารนับได้ว่าเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ทำให้คนทำงานตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานร่วมกันให้ประสบผลสำเร็จ อย่างมีระบบ ใช้ทรัพยากรและใช้เทคนิคต่างๆอย่างเหมาะสม (Barnard, 1968) การบริหารนับได้ว่าเป็นกระบวนการทำงานที่ร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ (Simon, 1976) การบริหารจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการที่ทำให้องค์กรทำงานได้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดโครงสร้างองค์กร การมอบหมายงาน การแบ่งงาน การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการสร้างความร่วมมือ การประสานงานที่ดี และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในองค์กร

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานที่คนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลโดยใช้ศิลปะ เทคนิคด้านต่าง ๆ ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ โดยมีการวางแผน การดำเนินงาน การกำหนดโครงสร้างองค์กร การมอบหมายงาน การแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร การทำงานเป็นทีม อีกทั้งการสร้างความร่วมมือการประสานงานที่ดี และการสื่อสารที่ชัดเจน

การบริหารสถานศึกษา (School Administration) เป็นวิธีการจัดระบบการเรียนการสอนรวมทั้งการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Sergiovanni & Carver, 1980) การจัดกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดเรียนการสอน การจัดผู้สอน และการพัฒนาระบบการเรียนการสอน รวมถึงพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในทุกๆ ด้าน (Gorton, 1983) การบริหารสถาบันการศึกษาจึงเป็นการบริหารอย่างเป็นระบบและเป็นกระบวนการอย่างมีแบบแผน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถาบันการศึกษาในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากรและด้านผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ การบริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อ

โครงสร้าง รวมถึงกระบวนการและวิธีการของอาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน รวมถึงเนื้อหาสาระของหลักสูตร ภารกิจของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Sergiovanni & Carver, 1980)

การบริหารสถานศึกษา มีส่วนสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาเป้าหมายและนโยบายสถานศึกษา 2) การกระตุ้นให้มีการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้เป้าหมายประสบความสำเร็จ 3) กำหนดวิธีการและประสานงานดำเนินโครงการไปปฏิบัติ 4) จัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนโครงการให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงชุมชนในท้องถิ่นที่ใกล้เคียงร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบให้ได้ตามมาตรฐานและคุณภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (Campbell et al., 1983)

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาในด้านต่างๆ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง คณาจารย์ รวมถึงบุคลากร เพื่อให้บริหารจัดการด้านการเรียนการสอน การจัดครูผู้สอน จัดระบบการสอน หลักสูตร รวมถึงสื่อต่างๆที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ รวมถึงผู้บริหารต้องมีทักษะต่างๆที่จะสร้างเครือข่าย ภาวะผู้นำ พัฒนาสังคมและชุมชน บริหารจัดการสถาบัน การศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคมได้เป็นอย่างดี

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหาร พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพพร้อมรับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีศักยภาพ มีคุณลักษณะที่ดี มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และที่สำคัญจะต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงตามพลวัตในสังคม ปรับทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงทางด้าน นโยบาย สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน จะต้องมีความเชื่อใจ เชื่อมั่น เชื่อถือ และ ศรัทธา ถึงจะส่งผลต่อการดำเนินงานในสถานศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมาย (Pangthai, Muktarakosa & Maneewong, 2019) การปฏิบัติงานภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคของการสื่อสารไร้พรมแดน โดยปัจจุบันการสื่อสารผ่านโซเชียลต่าง ๆ ซึ่งการเชื่อมโยงข้อมูลทั่วโลก ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงและเข้าใจปัญหาของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี รู้จักใช้กลยุทธ์และเทคนิคการบริหารระดับสูง จะต้องมีความสมบัติดังต่อไปนี้ 1) มีความสามารถในการวิเคราะห์ 2) มีความสามารถในการสร้างสรรค์ 3) มีความสามารถในการสร้างผลงาน และ 4) มีความรับผิดชอบแสดงถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม (Phaengthai, 2016) และผู้บริหารสถาบันการศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถมากกว่าเดิมหลายด้าน อาทิเช่น จะต้องมีความคิดอย่างเชิงระบบ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ผู้รับใช้ ผู้ประสานงานท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรม และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ โดยเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัตินั้นนับว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำให้มีความสามารถในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี (Marquardt, 2000)

แนวคิดภาวะผู้นำ

ผู้นำที่มีดีจะต้องสามารถเป็นแรงผลักดันให้สถาบันการศึกษาขับเคลื่อนออกไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเจริญก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จ โดยผู้นำจะต้องมีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างลูกน้องหรือเป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ ได้มีผู้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้หลากหลายและแตกต่างกัน อาทิ เช่น Yukl (1989) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำมีความหลากหลายและแตกต่างกันเนื่องจากขอบเขตเนื้อหาและความสนใจในภาวะผู้นำ คือ ความคิดริเริ่มและการรักษาไว้ซึ่งความคาดหวังและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Stogdill, 1974) ภาวะผู้นำ คือ ผู้ที่คอยแนะนำ สั่งการ อำนวยการ เพื่อให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม คล้อยตาม (McFarland, 1979) ภาวะผู้นำ เป็นศิลปะในการแนะนำ ชี้แนวทาง เสนอแนะให้แก่ผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ตั้งใจและกระตือรือร้น (Schwartz, 1980) ภาวะผู้นำ เป็นการใช้อิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ (Mitchell & Larson, 1987) ภาวะผู้นำเป็นเรื่องของศิลปะในการใช้อิทธิพล หรือ กระบวนการใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น เพื่อให้เขาปฏิบัติหน้าที่จนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มด้วยความเต็มใจ และกระตือรือร้น (Koontz & Weihrich, 1988) ภาวะผู้นำ เป็นความสามารถอย่างหนึ่งในการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (Robbins, 1989) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของการชี้แนะและอิทธิพลต่อกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกภายในกลุ่ม (Stoner & Freeman, 1989)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้ทักษะ ศิลปะและเทคนิคต่างๆ ในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ เช่น การจูงใจ หรือ การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ตั้งใจ และกระตือรือร้น จนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายขององค์กร รวมถึงสมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เมื่อปฏิบัติงานร่วมกันสำเร็จเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นทักษะที่มาจากศักยภาพภายในตัวของผู้บริหารสถานศึกษาและมีความสำคัญอย่างมากต่อการปฏิบัติงานในฐานะผู้นำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการปรับภาวะผู้นำให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำลังปรากฏในสังคม ซึ่งภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยภาวะผู้นำ 4 ประเภท ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำที่แท้จริง (Authenticity Leadership) 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) และ 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำที่แท้จริง (Authenticity Leadership) : เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขับเคลื่อนสถาบันการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ แนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่เน้นไปที่ตัวผู้นำ เป็นการเรียนรู้ความเป็นตัวตนของตนเองที่อยู่ในตัวผู้นำก่อนที่จะไปเรียนรู้หรือไปพัฒนาผู้อื่นในสถานศึกษา เพราะการรู้จักตนเอง (Self-Awareness) ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะต้องรู้จักตนเองให้ถ่องแท้ การเป็นผู้นำจะต้องมีความสามารถในการทำงานให้บรรลุและสร้างสรรค์ โดยจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตนเองจากภายใน ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการขับเคลื่อนสถานศึกษาต่อไป ความหมายของ “ภาวะผู้นำที่แท้จริง” คือ เป็นบุคคลที่มีความคิด นำวิธีการที่ผ่านการกลั่นกรองมาเป็นอย่างดีมาปฏิบัติ รวมถึงบุคลิกภาพและคุณลักษณะต่างๆ ที่ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ อาทิ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความเข้มแข็ง และมีความมั่นใจ (Avolio & Gardner, 2005)

องค์ประกอบของภาวะผู้นำที่แท้จริงสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ทั้งจากงานวิจัยบทความ เอกสารที่เกี่ยวข้องและแนวคิดที่นำเสนอจากนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่าน พบว่า องค์ประกอบของ

ภาวะผู้นำที่แท้จริงที่ควรประกอบด้วย 5 ด้าน (George, 2000) ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) เป็นการตระหนักรู้ของบุคคลในการเข้าใจถึงธรรมชาติของตนเองตามความเป็นจริง รู้จุดเด่นและจุดด้อยของตน รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง 2) จริยธรรม (Internalized Moral) เป็นคุณลักษณะของบุคคลในการยึดมั่นกฎเกณฑ์ทางด้านศีลธรรมคุณธรรม ซึ่งเป็นแก่นแท้ภายในตน 3) ความยุติธรรม (Balance Processing) ซึ่งเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการวิเคราะห์ข้อมูลและสำรวจความคิดของผู้อื่นก่อนจะตัดสินใจ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ตรงไปตรงมา เป็นคนมีเหตุผล 4) ความโปร่งใสเชิงสัมพันธ์ (Transparency Perspective) เป็นการแสดงออกถึงตัวตนที่แท้จริงต่อผู้อื่น ไม่ใช้การเสแสร้ง ปิดเป็นตนเอง แสดงออกถึงความเปิดเผย จริงใจ และสร้างความไว้วางใจแก่บุคคลอื่น 5) พฤติกรรม/การปฏิบัติตนที่แท้จริง (Authentic Behavior/Acting) เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกจากพื้นฐานความคิด ค่านิยม ความชอบ ความต้องการภายในตัวบุคคลที่สอดคล้องกับตัวตนที่แท้จริงของบุคคล

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำที่แท้จริงเป็นการกระทำที่แสดงออกของบุคคลทางจิตวิทยาเชิงบวก ได้แก่ การรู้จักตัวตน มีความยุติธรรม มีคุณธรรม จริยธรรม โปร่งใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ส่งเสริมให้ผู้อื่นเกิดการพัฒนาตนเอง และตระหนักรู้ในสิ่งที่กระทำต่อผู้อื่น องค์ประกอบดังกล่าวนี้จะช่วยส่งเสริมความเชื่อใจไว้วางใจ ความผูกพัน ความจงรักภักดีต่อองค์กร ความตั้งใจในการทำงาน และมีทัศนคติที่ดี ตลอดจนการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถาบันการศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ในการนำนโยบายที่สำคัญต่าง ๆ สู่การปฏิบัติ และสร้างการเปลี่ยนแปลงในสถาบันการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เป็นการนำรูปแบบใหม่ ๆ เข้ามาสู่องค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง ผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกเนื่องจากเป็นผู้ริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร ผู้นำต้องเริ่มเป็นแบบอย่างและผู้ที่ตามจึงจะทำตาม ผู้นำจะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ริเริ่มสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เปลี่ยนแปลงนั้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นลักษณะภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีคุณลักษณะ 6 ประการ ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ ความเชื่อและค่านิยมที่ดี การให้คุณค่าต่อทรัพยากรมนุษย์ การมีทักษะการสื่อสารและการรับฟังอย่างมีประสิทธิภาพ การมีพฤติกรรมเชิงรุก และมีความกล้าเสี่ยง

นอกจากนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และมีการเสริมพลังอำนาจ หรือพลังในการสร้างแรงจูงใจ เป็นผู้ที่มีคุณธรรม และกระตุ้นผู้อื่นให้มีความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการสร้างความผูกพันของผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำและผู้ตามจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Mosley & team, 1996) ซึ่ง Avolio, Bass & Jung (1999) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) มีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) 2) สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation) 3) กระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) และ 4) คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) (Sucharitkul, 2019) จากองค์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้ ผู้นำจะต้องแสดงออกเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น โดยผู้นำจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ตามในองค์กรเพื่อทำตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการสร้างแรงบันดาลใจ รวมถึงกระตุ้นทางความคิดทางปัญญาให้แก่ผู้ตาม ให้ผู้ตามคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แสวงหาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการกระตุ้นสมอง พัฒนาปัญญา รวมถึงการให้อิสระในการทำงาน สร้างการเรียนรู้ในองค์กรจนเกิดความเชี่ยวชาญ รวมถึงเปิดโอกาสและสนับสนุนให้แก่ผู้ตามเพื่อสร้าง

ความสำเร็จและโอกาสก้าวหน้าในอนาคตของผู้ตามด้วย ผู้นำจะทำหน้าที่คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมความมั่นใจและความสำเร็จในการทำงาน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ (Vejjalak, 2017) ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับสูงในองค์กรควรมีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์อยู่ในตนเอง เป็นผู้มีความสามารถในการรู้จักและเข้าใจสภาพการณ์ขององค์กร รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถกำหนดบทบาทและทิศทางขององค์กรได้อย่างชัดเจน (Sinlarat et al., 2016)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนด ซึ่งเป็นลักษณะภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีคุณลักษณะ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ความเชื่อและค่านิยมที่ดี การให้คุณค่าต่อทรัพยากรมนุษย์ การมีทักษะการสื่อสารและการรับฟังอย่างมีประสิทธิภาพ การมีพฤติกรรมเชิงรุก และมีความกล้าเสี่ยง

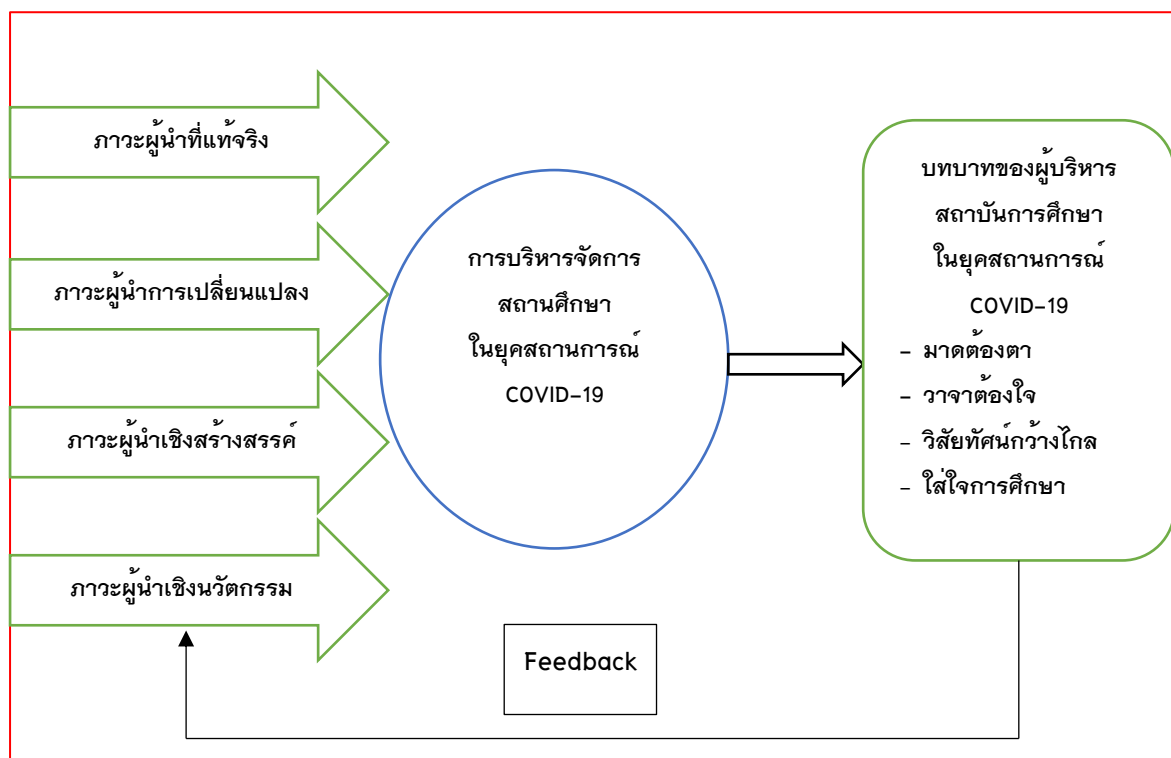
3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership): จากสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้นำมิได้เพียงมีหน้าที่ในการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ปัจจุบันโลกที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ ผู้นำต้องมีกลยุทธ์มองหาทิศทางใหม่อย่างมีวิสัยทัศน์ มีความยืดหยุ่น มีความคิดอย่างสร้างสรรค์และมีจินตนาการเพื่อที่จะขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Patiphan et al., 2013) ผู้นำต้องมีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าและนำการเปลี่ยนแปลง มีการสร้างวัฒนธรรมใหม่ โดยให้โอกาสทุกคนสามารถแสดงภาวะผู้นำได้อย่างกว้างขวาง เรียนรู้การทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (Sriakkaralab et al., 2016) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำผู้อื่นและประสานงานกับผู้อื่นด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศในการคิดนอกกรอบ โดยใช้วิธีการใหม่นำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Sriakkaralab et al., 2016) เป็นการตอบสนองเชิงจินตนาการ (Imaginative) และมีการไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนต่อโอกาสและประเด็นต่างๆ ที่ท้าทาย (Challenging) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการมอง การคิด วิเคราะห์และการกระทำสิ่งต่างๆ ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อสร้างโอกาสให้กับทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Runcharoen, 2011; Stoll & Temperly, 2009) การพัฒนาผู้นำสู่การสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์ นับได้ว่าเป็นความสำคัญเป็นอย่างมากต่อองค์กร เพื่อให้ผู้นำได้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อันได้แก่ จินตนาการ ความยืดหยุ่น วิสัยทัศน์ และการแก้ปัญหา ผู้นำสามารถบริหารงานและสร้างบรรยากาศ และกระตุ้นการทำงานเป็นทีมงาน สร้างความร่วมมือ ร่วมใจและคิดค้นนวัตกรรมใหม่ เพื่อความก้าวหน้าและการอยู่รอดขององค์กรในภาวะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Rungruang & Chantuk, 2017)

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถที่พิเศษในการจูงใจและนำบุคคลอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ จินตนาการ ความยืดหยุ่น และการแก้ปัญหา ด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ ที่ท้าทายและสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงให้ดีกว่าเดิม ดังคำกล่าวที่ว่า “เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส” เน้นการคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม การศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน ซึ่งการศึกษาไทย มีจุดเน้นที่จะต้องสามารถพัฒนาคนให้สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพได้

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) การเป็นผู้นำองค์กรควรใช้นวัตกรรมเป็นตัวนำในการขับเคลื่อนองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายที่สุดสำหรับผู้นำซึ่งมีบทบาทสำคัญในการนำพาสถานศึกษาให้ก้าวไปข้างหน้าท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตการณ์ต่าง ๆ กำหนดนโยบายที่มุ่งแสวงหาความสามารถในการสร้าง

นวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ พัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและตอบรับการเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ การสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต้องปรับบุคลิกภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคลให้เหมาะสม การคำนึงถึงผู้ร่วมงานอย่างรอบด้านไม่ว่าจะทั้งทางตรงหรือทางอ้อมที่จะส่งผลต่อการพัฒนาขององค์กร รวมถึงการแข่งขันทางธุรกิจ ความกดดันจากสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การนำระบบดิจิทัลมาใช้ ตลอดจนนโยบายทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม (Rojwatanaboon, 2011) คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้แก่ การกระทำอย่างรวดเร็วและมุ่งมั่น ฝ่าฝืนการเปลี่ยนแปลงเพื่อความก้าวหน้า ผู้นำเชิงนวัตกรรมต้องมองเห็นภาพลักษณ์ในอนาคตขององค์กร จะต้องทำให้ผู้ตามมีความกระตือรือร้น และต้องเป็นผู้ที่ต่อสู้กับอุปสรรคอย่างไม่ย่อท้อ ผู้นำเชิงนวัตกรรมควรมีคุณลักษณะที่ส่งผลให้ผู้ตามด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจสู่ความสำเร็จซึ่งก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน ทั้งนี้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ (Dave, 2007; Roscorla, 2010) ได้แก่ 1) องค์ประกอบบุคลิกภาพภายใน ประกอบด้วย ความคิดที่สร้างสรรค์ คิดบูรณาการ คิดรอบคอบ ไม่ประมาท และมีแรงบันดาลใจ 2) องค์ประกอบบุคลิกภายนอก ประกอบด้วย มีมนุษยสัมพันธ์ เอาใจใส่ และคล่องแคล่วว่องไว 3) องค์ประกอบกาปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความสามารถในการเรียนรู้ การแปลงความคิดสู่การปฏิบัติ และการยอมรับความล้มเหลวหรือความผิดพลาด และ 4) องค์ประกอบมิตรสัมพันธ์ ประกอบด้วย การแบ่งปันภาวะผู้นำ การดูแล ติดตาม แนะนำ และมีใจเปิดกว้าง

กรอบการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์

ผู้บริหารสถานศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จะต้องมีการทบทวนใน ด้านต่างๆ เพื่อใช้สมรรถนะในการบริหารจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยจะเน้นภาวะผู้นำทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

1. ภาวะผู้นำที่แท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องมีความมั่นคงทั้งด้านการกระทำและคำพูด มีความนิยมที่ดี มีความตระหนักรู้ในตนเอง สามารถควบคุมอารมณ์และการกระทำของตนเองได้เป็นอย่างดี มีวิสัยทัศน์ สามารถอธิบายถึงเหตุผลและความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ ให้เกิดความเคารพ เชื่อฟัง และเชื่อมั่นในและไว้วางใจ อันจะส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรู้จักและเข้าใจ สถานการณ์ของสถาบันการศึกษาได้เป็นอย่างดี สามารถกำหนดบทบาทและทิศทางของสถาบันการศึกษาได้อย่าง ชัดเจน ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถวิเคราะห์และแก้ไขสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี รวมถึงเป็นที่ยอมรับของ บุคลากรในสถาบันการศึกษา ด้วยความรู้ลึกไว้วางใจและเต็มใจ เพื่อบริหารจัดการเปลี่ยนแปลงในสถาบันการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำพาตนเองออกมาจากกรอบแนวคิดเดิมที่ติดยึดอยู่ (Mindset) และเปลี่ยนแปลงการศึกษาในทุก ๆ ด้าน สร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นในการจัดการ และ เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคิดที่สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิด นวัตกรรมและผลิตภาพที่แท้จริง

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เป้าหมายคือ สร้างนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อ ความคิดที่สร้างสรรค์ มนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการเรียนรู้ และการแบ่งปันภาวะผู้นำ อันจะนำไปสู่กระบวนการ ทักษะการจัดการศึกษาแนวใหม่ที่เน้นการผลิตความรู้และสร้างนวัตกรรม

ดังนั้น ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้บริหารสถาน การศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทั้ง 4 ประเภท ซึ่งมีความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้การจัดการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อสถาบันการศึกษา ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากจะต้องมีภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ แล้ว ยังจะต้องสะท้อนถึงบุคลิกภาพที่ดีให้ เป็นที่น่าเชื่อถือ และไว้วางใจของผู้อื่น ทั้งบุคคลภายในสถานศึกษา รวมถึงบุคคลอื่นภายนอกเพื่อเป็นภาพลักษณ์ที่ ดีต่อตนเองและองค์กร ควรมีบทบาทที่สำคัญดังต่อไปนี้

มาดต้องตา มาจากภาวะผู้นำที่แท้จริง บุคลิกภาพเป็นสิ่งแรกที่จะทำให้สร้างความประทับใจและความ น่าเชื่อถือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี บ่งบอกถึงความจริงใจ มีความมั่นใจในตัวเอง มีความ ประพฤติที่ดี รวมถึงต้องยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานด้วย บุคลิกภาพนับได้ว่าเป็น การสื่อสารภาษาหนึ่ง เป็นอำนาจอย่างหนึ่ง รวมถึงเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับตนเอง เป็นการให้เกียรติทางสังคมที่ดี

วาจาต้องใจ มาจากภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการบริหารจัดการนั้นนับได้ว่า เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการ ปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จโดยการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ดังนั้นคำพูดนับว่าเป็นอาวุธที่สำคัญที่สามารถทำให้

การปฏิบัติงานร่วมกันประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี การพูดอย่างสร้างสรรค์ พูดสร้างแรงบันดาลใจ พูดให้กำลังใจ พูดจูงใจ การพูดสร้างพลังบวก พูดให้เกิดความสำเร็จได้ “ศาสตร์” คือความรู้หรือทฤษฎีที่ใช้ในการบริหารจัดการ เป็นความรู้ที่เป็นจริง มีกฎเกณฑ์พิสูจน์ได้ความรู้สามารถถ่ายทอดได้ คือ สอนให้รู้ “ศิลป์” คือ ความสามารถในการบริหารจัดการ เป็นความรู้ เทคนิคการปฏิบัติต่าง ๆ ที่จูงใจคน ถ่ายทอดได้ยากเพราะขาดความเป็นระบบระเบียบ เป็นเรื่องที่ สอนให้ทำ ดังนั้น การพูดจูงใจคน สร้างแรงบันดาลใจ รวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการบริหารจัดการที่ประสบความสำเร็จ

วิสัยทัศน์กว้างไกล มาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถาบันการศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ในการบริหารคน บริหารงาน มีความรอบรู้ รอบคอบ รอบด้าน นำการเปลี่ยนแปลงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการองค์กรและผู้ตามอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อความสำเร็จขององค์กร

ใส่ใจการศึกษา มาจากภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาจะต้องสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา รวมถึงการใส่ใจต่องาน คน และสังคม เพื่อการศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพต่อประเทศชาติ

งาน : รับผิดชอบงานที่ทำ เพื่อให้งานสำเร็จได้ผลงานตามเป้าหมาย โดยควบคุมดูแลในระบบที่เกี่ยวข้องกับงานให้มีประสิทธิภาพ

คน : รับผิดชอบคน เพื่อให้คนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการจัดการมอบหมายงาน การสั่งการ การสอนงาน การควบคุมติดตามงาน ปรับปรุงการทำงาน พัฒนางานให้ดีขึ้น มีความทันสมัยตลอดเวลา

สังคม : รับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งรวมความรู้และการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถาบันการศึกษาจะต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุดเพื่อกลั่นกรองความรู้ที่ดี ที่ถูกต้องเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนเติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่ดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาติต่อไปในอนาคต

บทสรุป

การบริหารสถาบันการศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารสถาบันการศึกษาจะต้อง ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำ เพราะภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถาบันการศึกษาในสถานการณ์ COVID-19 ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาแบบเดิม ไปสู่การเรียนการสอนแบบใหม่โดยเน้นการสอนแบบออนไลน์มากขึ้น ผู้บริหารจะต้องบริหารระบบการศึกษาแบบใหม่เพื่อจูงใจทั้งผู้สอนและผู้เรียนต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ต้องนำเทคนิคภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อแก้ไขปัญหา และบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาในทุกช่วงสถานการณ์ให้มีประสิทธิภาพที่ดี ซึ่งภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรมีเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการ ประกอบด้วยภาวะผู้นำ 4 ประเภท ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำที่แท้จริง (Authenticity Leadership) 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) และ 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) ภาวะผู้นำทั้ง 4 ประเภทนี้นำมาใช้ในการปฏิบัติ คือ มาต้องตา วาจาต้องใจ วิสัยทัศน์กว้างไกล ใส่ใจการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตลอดเวลา รวมถึงการนำนโยบายการศึกษาต่าง ๆ ที่สำคัญไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยอาศัยภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญ เนื่องจากภาวะผู้นำในรูปแบบต่างๆจะเป็นรากฐานสำคัญที่จะพัฒนาไปสู่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะต้องหานวัตกรรมใหม่ ๆ มา

จูงใจผู้เรียนมากขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดความแตกต่างระหว่างการเรียนในชั้นเรียนกับการเรียนผ่านระบบออนไลน์อีกทั้งควรหาวิธีการเรียนเสริม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อการพัฒนาไม่มีที่สิ้นสุด ไม่เบื่อกับการเรียน เรียนสนุก ผู้เรียนอยากค้นหาความรู้มากขึ้น อันเป็นพลังเสริมเพื่อให้การศึกษาขับเคลื่อนและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไปในอนาคต

References

- Barnard, C. (1968). *The functions of the executive*. Harvard University.
- Campbell, D. F., Johnston, R. W., Campbell, G. S., McClain, D., & Macaluso, J. F. (1983). The microbiology of raw, eviscerated chickens: A ten-year comparison. *Poultry Science*, 62, 437–444.
- Certo, S. C. (2008). *Modern management* (11th ed.). Prentice Hall.
- Dale, E. (1973). *Management: Theory and practice*. McGraw-Hill.
- Dave. (2007, February 1). *Characteristics of Innovative Leaders*. <http://innovativeleadership.blogspot.com/2007/02/innovative-leadershipprogress-at-warp.html>
- Drucker, P. F. (1954). *The practice of management*. Harper & Row.
- Duangchurn, P. (2020). The New Normal in Educational Administration After the COVID-19 Crisis. *Journal of Arts Management*, 4(3), 783–795.
- Gorton, R. A. (1983). *School leadership and administration: Important concepts*. McGraw-Hill.
- Gregg, R. T. (1957). The administrative process. In R. F. Campbell, & R. T. Gregg (Eds.), *Administrative behavior in education* (pp. 269–317). Harper and Brothers.
- Hoy, W., & Miskel, C. (2001). *Educational administration: Theory, research, and practice* (6th ed.). McGraw-Hill.
- Koontz, H. (1972). *Analysis of Managerial Functions*. McGraw-Hill.
- Krajewski, R. J., Martin, J. S., & Walden, J. C. (1983). *The Elementary School Principalship: Leadership for the 1980s*. Holt, Rinehart, & Winston.
- Mittrapan, C. (2020). *Adjust Your Lifestyle, New Life to Accept the New Normal After the COVID-19 crisis*. <https://www.etda.or.th/content/new-normal-after-COVID-19.html>
- Mosley, D.C., Pietri, P.H., & Megginson, L.C. (1996). *Management Leadership in Action* (5th ed). Harper.

- Pangthai, S., Muktarakosa, S., & Maneewong, S. (2019). A Model Developing Creative Leadership of Administrators in Khonkaen Primary Educational Service Area Office 2. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(7), 3299–3313.
- Patiphan, K., Podaphon, C., & Sereewat, W. (2013). *Creative Leadership*. Nana Wittaya.
- Petersen, E., Plowman, E. G., & Trickett, J. M. (1962). *Business organization and management*. Irwin.
- Phaengthai, S. (2016). The Role of Educational Institution Administrators in the 21st Century. *Journal of the Graduate College of Asia*, 6(1), 7–11.
- Rojwatanaboon, O. (2011). *Developing an Innovative Leader Mode*[Doctoral Dissertation, National Institute of Development Administration].
- Rungruang, S., & Chantuk, T. (2017). Leadership Development Models for Creativity Motivation. *Veridian E-Journal, Humanities, Social Sciences and Arts*, 10(1), 29–46.
- Runcharoen, T. (2011). *Learning Person Development*. Khaofang.
- Sargent, C. G., & Belisle, E. L. (1955). *Educational administration: Cases and concepts*. Houghton Mifflin.
- Sergiovanni, T. J., & Carver, F. D. (1980). *The school executive: A theory of administration* (2nd ed.). Harper & Row.
- Simon, H. A. (1976). *Administrative behavior: A study of decision-making processes in administrative organization* (3rd ed.). The Free Press.
- Sinlarat, P., Kamdit, S., Manusawat, C., Wisritapa, W., & Misaen, N. (2016). *Education 4.0 is more than Education* (3rd ed.). College of Education Graduate Business University.
- Sriakkaralab, W., Kongklai, J., & Jesadalak, W. (2016). The Development of a Model for Strengthening Creativity through cognitive coaching process in Public Administration and Services. *Veridian E-Journal, Humanities, Social Sciences and Arts*, 9(2), 339–357.
- Stoll, L., & Temperley, J. (2009). Creative leadership: A challenge of our times. *School Leadership and Management*, 29(1), 63–76.
- Sucharitkul, J. (2019). *Transformational Leadership among Administrators of the Local Government Administration in Thailand 4.0 Era: A Case Study of Phuket Local Government Administration*. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(10), 4930–4943.
- The Reader's Digest Encyclopedia Dictionary. (1964). *Reader's Digest Association*. The Reader's Digest Encyclopedia Dictionary.

Vejyalak, N. (2017). *Leadership in Management*. Chulalongkorn University.

Yukl, G. (2006). *Leadership in organizations* (6th ed.). Pearson Education.